

13. Карлин Т.Р, Анализ финансовых отчетов (на основе GAAP) Учебник – М.: ИНФРА , 1998. – 448с.
14. Ван Хорн, Дж.К. Основы управления финансами: Пер.с англ./ Гл. ред.. серии Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 800с.
15. Нікбахте Е, Гролеллі А. Фіннаси/Пер.з англ.. В.Ф Овсієнка та В.Я. Мусієнка, - К.: Основи, 1993. – 383с.
16. Экономика предприятия: Учебник/ Под ред. проф. Н.А. Сафронова. - М.: "Юристъ", 1998. - 584 с.
17. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности.—2-е изд., перераб. и доп.—М.: Финансы и статистика, 2000.

УДК 338.24: 330.341.1

В.П. За луцький

Національний університет «Львівська політехніка»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

© В.П. Залуцький, 2009

У тезах розкрито сутнісне поняття соціально-економічний розвиток (СЕР) машинобудівних підприємств, виділено показники, які їх характеризують; описано методи та принципи, яких бажано дотримуватись керівникам підприємств для досягнення СЕР.

На сьогодні вітчизняний машинобудівний комплекс зумовлює необхідність СЕР з метою досягнення ефективної та конкурентоспроможної діяльності. Як відомо, основу технологічного розвитку багатьох економічно розвинутих держав представляє машинобудівна галузь.

Огляд та аналіз діяльності окремих машинобудівних підприємств показав, що найефективніші підприємства, які можуть без особливих втрат адаптуватись до дії впливу світової економічної кризи, забезпечувати конкуренцію на внутрішньому та зовнішніх ринках, мають досягнутий високий рівень СЕР. Проблема у першу чергу полягає у необхідності виділення показників, які характеризують економічний та соціальний розвиток на машинобудівних підприємствах; визначення методів та принципів, яких необхідно дотримуватись керівникам, щоб досягти бажаного рівня СЕР на машинобудівних підприємствах.

Більшість дослідників під розвитком розуміють зміну чого-небудь. У свою чергу, розвиток тісно пов'язаний з потенціалом. Він вказує на ступінь використання потенціалу. Під СЕР машинобудівних підприємств доцільно розуміти зміни соціальних та економічних показників під впливом реалізації рішень щодо використання соціально-економічного потенціалу. Соціально-економічний потенціал машинобудівного підприємства утворює систему ресурсів і можливостей (наявність матеріальних, нематеріальних ресурсів, індивідуальних намірів керівників підприємства, щодо реалізації соціальних і економічних цілей, діючих планів СЕР, набутих зв'язків із бізнес-партнерами тощо), які у взаємодії можуть забезпечити СЕР.

На рис. 1 наведено показники, за даними яких можна проаналізувати про досягнутий рівень СЕР машинобудівного підприємства.

Досягнутий машинобудівним підприємством СЕР відображає взаємозв'язки між соціально-економічним потенціалом і рішеннями керівників щодо його використання.

Керівники машинобудівних підприємств приймають рішення про вибір способів використання соціально-економічного потенціалу під впливом аналізу інформації про вже досягнутий рівень СЕР. Сформовані рішення призводять до використання потенціалу. Як наслідок, відбувається зміна значень показників соціального і економічного розвитку.

До методів забезпечення СЕР машинобудівних підприємств належать: інтенсифікація виробництва; реорганізація організаційної структури управління; раціоналізація логістики;

впровадження інноваційних технологій; впровадження стимулів для підвищення продуктивності праці; ліквідація неприбуткових активів; прийняття органами державної влади нормативно-правових актів, які сприяють зниженню витрат машинобудівних підприємств; державне замовлення продукції машинобудування; створення нових чи удосконалення існуючих комунікацій на національному та міжнародному рівнях; створення, придбання або отримання на інших умовах (кредит, лізинг) нового обладнання; дія міжнародних, національних або регіональних програм розвитку тощо.

Зазначені вище, а також інші методи забезпечення СЕР машинобудівних підприємств доцільно використовувати на основі застосування певного набору принципів. До таких принципів належать: принцип збалансованості; принцип позитивного розвитку; принцип системності; принцип альтернативності рішень.

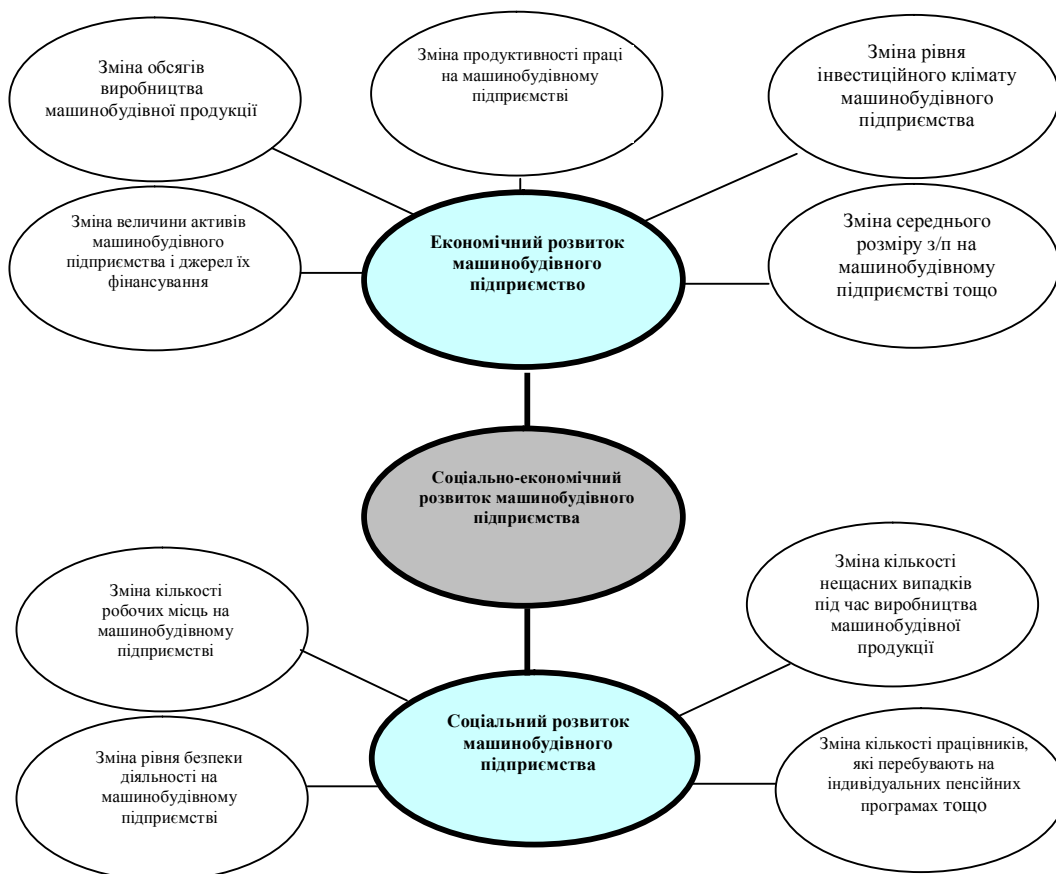

Рис. 1. Показники, які характеризують СЕР машинобудівних підприємств.

Принцип збалансованості вказує на необхідність врахування того як рішення прийняті керівниками машинобудівних підприємств відбиватимуться на показниках як економічного, так і соціального розвитку. Так, якщо ухвалюється рішення щодо використання резервів отримання економії на витратах, то необхідно врахувати чи матиме місце зменшення витрат на оплату праці, на соціальне забезпечення працівників, на обсяг преміальних фондів тощо. І навпаки, коли приймається рішення, наприклад, стосовно збільшення матеріального стимулювання працівників, то який це матиме вплив на величину і структуру ціни готової продукції, на її конкурентність. Принципу збалансованості доцільно дотримуватись задля того, щоб машинобудівні підприємства постійно володіли резервним потенціалом (здатність задіяти наявні ресурси для отримання необхідних результатів діяльності) прискорення СЕР.

У процесі забезпечення СЕР машинобудівного підприємства його керівникам доцільно дотримуватись принципу позитивного розвитку, що передбачає такий управлінський вплив на виробничо-господарські процеси, який протягом тривалого періоду часу дозволить спостерігати динаміку окремих значень показників СЕР.

Серед принципів забезпечення СЕР машинобудівних підприємств виділено принцип системності. Його сутність полягає у необхідності врахування керівниками машинобудівних

підприємств взаємозв'язків між рішеннями щодо забезпечення СЕР машинобудівного підприємства. Передусім тут йдеться про узгодженість рішень щодо формування і використання ресурсного потенціалу. Для забезпечення постійного позитивного СЕР необхідно визначити стратегію його досягнення, альтернативні шляхи її реалізації, мати конкретні цілі. Ігнорування цього принципу може стати причиною нестачі ресурсів для реалізації планів СЕР, суперечливості рішень щодо технологічної послідовності реалізації того чи іншого рішення тощо.

Принцип альтернативності рішень вказує на необхідність прорахунку різних варіантів досягнення визначених керівниками машинобудівного підприємства цілей. Загально відомо, що рішення можна вважати альтернативними у тому випадку, якщо за різних комбінацій факторів внутрішнього і зовнішнього середовища машинобудівного підприємства виробничу проблему можна розв'язати рівнозначними способами. Альтернативність сприяє обґрунтованості управлінських рішень, зниженню їх ризиковості тощо.

Таким чином, рівень СЕР машинобудівних підприємств можна визначити проаналізувавши показники, які його характеризують. Такі показники характеризують економічний розвиток (зміна обсягів виробництва машинобудівної продукції; зміна величини активів машинобудівного підприємства і джерел їх фінансування; зміна продуктивності праці на машинобудівному підприємстві; зміна рівня інвестиційного клімату машинобудівного підприємства; зміна середнього розміру заробітної плати на машинобудівному підприємстві тощо) та соціальний розвиток машинобудівного підприємства (зміна рівня безпеки діяльності на машинобудівному підприємстві; зміна кількості робочих місць на машинобудівному підприємстві; зміна кількості нещасних випадків під час виробництва машинобудівної продукції; зміна кількості працівників, які перебувають на індивідуальних пенсійних програмах тощо).

Керівники машинобудівних підприємств приймають рішення про вибір способів використання соціально-економічного потенціалу під впливом аналізу інформації про вже досягнутий рівень СЕР. Сформовані рішення призводять до використання потенціалу, що в результаті призводить до змін значень показників СЕР.

Подальші дослідження доцільно проводити у напрямку оптимізації показників СЕР машинобудівних підприємств; розроблення рекомендацій щодо удосконалення оцінювання та регулювання СЕР.

Список використаних джерел.

1. Должанський І., Загорна Т., Удалих О., Герасименко І., Рацупкіна В. / *Управління потенціалом підприємства*. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с. – (Навчальний посібник).
2. *Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку* / За ред. академ. НАН України В.М.Геєця. – К.: Ін-т екон. прогнозув.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
3. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Андріанов Ю.В. *Проблеми оцінювання і формування інвестиційного потенціалу машинобудівних підприємств: Монографія* / Кузьмін О.Є., Князь С.В., Андріанов Ю.В. – Львів: Видавництво ДП «Видавничий дім «Укрпол», 2008 р. – 326 с.
4. Чухрай Н.І. *Інноваційний потенціал промислових підприємств Львівщини: сутність, маркетингові дослідження* / Чухрай Н.І. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2003. – Вип.1 (XXXIX). – 553-560 с. – (Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Економічні проблеми ринкової трансформації України: Збірник наукових праць).
5. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. *Фінансовий словник* / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – 4-те вид., випр. та доп. – К.: Т-во «Знання», КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. ін-ту НБУ, 2003. – 566 с.
6. *Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3/Редкол.: ...С.В.Мочерний (від.ред.) та ін.* – К.: Видавничий центр «Академія», 2002 – 952 с.
7. <http://www.stroyrec.com.ua/document.php?id=2719>.
8. <http://www.rvps.kiev.ua/PUBLIK/Mono20.htm>.